

медичних психіатричних протипоказань щодо виконання окремих видів діяльності (робіт, професій, служби), що можуть становити безпосередню небезпеку для особи, яка провадить цю діяльність, або оточуючих : Постанова Кабінету Міністрів України від 27 вересня 2000 р. № 1465.

6. Про затвердження Порядку проходження комплексного медичного огляду (диспансеризації) поліцейськими : Наказ МВС від 10.12. 2015 № 1561.
7. Про Національну поліцію : Закон України від 2 липня 2015 р. № 580-VIII.
8. Про обов'язковий профілактичний наркологічний огляд і порядок його проведення : Постанова Кабінету Міністрів України від 6 листопада 1997 р. № 1238.

References:

1. Zvit pro rezultaty audytu efektyvnosti vykorystannia biudzhetnykh koshtiv, vydilenykh na medychne zabezpechennia pratsivnykiv Ministerstva vnutrishnikh sprav Ukrainy, politseyskykh ta pratsivnykiv Natsionalnoi politzii Ukrainy [Report on the results of the audit of the effectiveness of the use of budget funds allocated for medical care of employees of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine, police officers and employees of the National Police of Ukraine]: Zatverdzheno rishenniam Rakhunkovoi palaty vid 25.09.2018 No. 24-2.
2. Instruktisiia pro oboviazkovyi profilaktychnyi narkolohichnyi ohliad i poriadok yoho provedennia u systemi MVS Ukrainy [Instruction on obligatory preventive narcological examination and the procedure for its conduct in the system of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine]: Nakaz Ministerstva vnutrishnikh sprav Ukrainy vid 04.11.2003 No.1296.
3. Instruktisiia pro poriadok provedennia oboviazkovykh poperednikh ta periodychnykh psykhiatrychnykh ohliadiv u systemi MVS Ukrainy [Instruction on the procedure for conducting mandatory preliminary and periodic psychiatric examinations in the system of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine]: Nakaz Ministerstva vnutrishnikh sprav Ukrainy vid 04.11.2003 No. 1296.
4. Polozhennia Pro diialnist medychnoi (viiskovo-likarskoi) komisii MVS [Regulations on the activities of the medical (military-medical) commission of the Ministry of Internal Affairs]: Nakaz MVS vid 03.04.2017 No. 285.
5. Pro zatverdzhennia Poriadku provedennia oboviazkovykh poperednikh ta periodychnykh psykhiatrychnykh ohliadiv i pereliku medychnykh psykhiatrychnykh protypokazan shchodo vykonannia okremykh vydiv diialnosti (robit, profesii, sluzhby), shcho mozhut stanovyty bezposeredniu nebezpeku dlia osoby, yaka provadyt tsiu diialnist, abo otouchuiuchykh [On approval of the Procedure for mandatory preliminary and periodic psychiatric examinations and a list of medical psychiatric contraindications for certain activities (works, professions, services) that may pose a direct danger to the person carrying out these activities, or others]: Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 27 veresnia 2000 r. No. 1465.
6. Pro zatverdzhennia Poriadku prokhodzhennia kompleksnoho medychnoho ohliadu (dyspanseryzatsii) politseyskymy [About the statement of the Order of passing of complex medical examination (medical examination) by police officers]: Nakaz MVS vid 10.12. 2015 No. 1561.
7. Pro Natsionalnu politziiu [On the National Police]: Zakon Ukrainy vid 2 lypnia 2015 r. No. 580-VIII.
8. Pro oboviazkovyi profilaktychnyi narkolohichnyi ohliad i poriadok yoho provedennia [About obligatory preventive narcological inspection and the order of its carrying out]: Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 6 lystopada 1997 r. No. 1238.

DOI <https://doi.org/10.51647/kelm.2020.3.1.21>

ВИДИ ТА ФОРМИ ВЗАЄМОДІЇ СЛІДЧОГО З ПОСАДОВИМИ ОСОБАМИ ТА ПІДРОЗДІЛАМИ ОРГАНІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ

Микола Борисенко

здобувач ступеня доктора філософії кафедри кримінального процесу

Національної академії внутрішніх справ (Київ, Україна)

ORCID ID: 0000-0003-4953-1227

Анотація. У статті здійснено аналіз наукових та практичних підходів до визначення видів та форм взаємодії слідчого з посадовими особами та підрозділами органів Національної поліції. Здійснено класифікацію видів та форм взаємодії. Визначено, що форми взаємодії слідчого слід розділяти на процесуальні та непроцесуальні (організаційні). Зроблено висновок, що процесуальні форми взаємодії є тим видом кримінально-процесуальних відносин, які регламентовані чинним кримінально-процесуальним законодавством, а непроцесуальні (організаційні) врегульовані відомчими нормативно-правовими актами (наказами, інструкціями, порядками, вказівками тощо) та нормами службової етики, які сформовано практикою.

Ключові слова: взаємодія, слідчий, форми взаємодії, види взаємодії досудове розслідування.

TYPES AND FORMS OF INTERACTION OF THE INVESTIGATOR WITH OFFICIALS AND UNITS OF THE NATIONAL POLICE

Mykola Borisenko

*Candidate for the degree of Doctor of Philosophy at the Department of Criminal Procedure
National Academy of Internal Affairs (Kyiv, Ukraine)
ORCID ID: 0000-0003-4953-1227*

Abstract. The article analyzes the scientific and practical approaches to determining the types and forms of interaction of the investigator with officials and units of the National Police. The classification of types and forms of interaction is carried out. It is determined that the forms of interaction of the investigator should be divided into procedural and non-procedural (organizational). It is concluded that procedural forms of interaction are the type of criminal procedure relations that are regulated by current criminal procedure legislation, and non-procedural (organizational) regulated by departmental regulations (orders, instructions, procedures, instructions, etc.) and norms of professional ethics, which are formed by practice.

Key words: interaction, investigator, forms of interaction, types of interaction pre-trial investigation.

RODZAJE I FORMY WSPÓŁDZIAŁANIA ŚLEDZCZEGO Z FUNKCJONARIUSZAMI I JEDNOSTKAMI ORGANÓW POLICJI NARODOWEJ

Mykola Borysenko

*kandydat na stopień doktora filozofii Wydziału Postępowania Karnego
Narodowej Akademii Spraw Wewnętrznych (Kijów, Ukraina)
ORCID ID: 0000-0003-4953-1227*

Adnotacja. W artykule dokonano analizy naukowych i praktycznych podejść do określania rodzajów i form interakcji śledczego z urzędnikami i jednostkami organów Policji Narodowej. Przeprowadzono klasyfikację gatunków i form interakcji. Ustalono, że formy współdziałania śledczego należy podzielić na procesowe i nieprocesowe (organizacyjne). Stwierdzono, że procesowe formy interakcji są rodzajem stosunków karno-proceduralnych, regulowanych przez obowiązujące prawo karno-procesowe, a nieprocesowe (organizacyjne) uregulowane przez przepisy departamentalne (zarządzenia, instrukcje, regulaminy, polecenia itp.) oraz normy etyki służbowej, które są kształtowane przez praktykę.

Słowa kluczowe: interakcja, śledczy, formy interakcji, rodzaje interakcji postępowanie przygotowawcze.

Вступ. Однією з умов ефективної боротьби зі злочинністю є швидке розслідування, що сприяє викриттю осіб, які скоїли злочини. Затримка з розслідуванням призводить до втрати доказів, що перешкоджає у встановленні істини досудового розслідування. Щоб забезпечити швидкість, повноту, неупередженість та всебічність досудового розслідування, необхідно, щоб слідчі та посадові особи і підрозділи органів Національної поліції вели боротьбу зі злочинністю в тісній взаємодії між собою. При цьому предметом особливої уваги є питання поліпшення взаємодії насамперед слідчого з оперативними підрозділами. Процесуально і тактично правильно організована взаємодія дає змогу об'єднати й на цій основі більш ефективно використовувати їхні кримінальні процесуальні та оперативнорозшукові можливості для вирішення завдань кримінального провадження, що і зумовлює дослідження питання форм взаємодії слідчого з посадовими особами та підрозділами органів Національної поліції.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Окремі питання форм взаємодії слідчого з посадовими особами та підрозділами органів Національної поліції були предметом дослідження М.А. Погорецького, С.С. Чернявського, Д.Й. Никифорчука, Г.А. Матусовського, І.Ф. Герасимова, Є.Д. Лук'янчикова, В.Г. Дрозд, О.П. Бойка, В.В. Пивоварова, Л.І. Щербини.

Метою статті є дослідження основних форм взаємодії слідчого з посадовими особами та підрозділами органів Національної поліції під час кримінального провадження, здійснення дослідження розмежування видів та форм взаємодії, а також формулювання висновків і пропозицій, спрямованих на удосконалення взаємодії слідчого з посадовими особами та підрозділами органів Національної поліції.

Вклад основного матеріалу. Взаємодія слідчого, зокрема, з оперативними та іншими підрозділами органів Національної поліції за своїм характером і змістом є неоднорідною. Ця обставина спонукає авторів, що розглядають проблему взаємодії, диференціювати її за видами і формами. З аналізу наукових досліджень прослідковується певна неоднорідність та неоднотайність у питанні щодо дослідження видів та форм взаємодії. Досліджуючи форми та види взаємодії слідчих, одні автори розрізняють взаємодію лише за формами, інші – одні і ті ж засоби розглядають в одних випадках в якості видів, а в інших – в якості форм взаємодії, або ж взагалі констатують, що із форм взаємодії випливають види взаємодії.

Зокрема, В.А. Даниляк, здійснюючи дослідження взаємодії під час розслідування економічних злочинів, вчинених організованими групами, розрізняє взаємодію лише за формами залежно від завдань, на вирішення яких спрямована така діяльність, та взагалі не здійснює поділ взаємодії за видами (Danyliak, 2019: 65).

Досліджуючи взаємодію слідчого з оперативними підрозділами та іншими суб'єктами у системі методики розслідування злочинів, В.М. Малюга зазначає, що вид взаємодії слідчого з оперативними підрозділами

та іншими суб'єктами у кримінальному провадженні – це один із різновидів тієї чи іншої форми або напряму (об'єкта) цієї взаємодії. Іншими словами, ці різновиди можна систематизувати або залежно від виду форми, або ж напряму (об'єкта) взаємодії. Перший варіант є більш придатним для забезпечення логіки цієї систематизації, а другий – її повноти, враховуючи доволі значну кількість різновидів взаємодії (Maliuha, 2016: 129).

Водночас ми не поділяємо таку точку зору та вважаємо, що первинним елементом взаємодії є види, про що більш детально розглянемо далі.

Вважаємо, що виокремлення взаємодії лише за формами є недостатньою умовою дослідження інституту взаємодії. Оскільки взаємодія слідчого з оперативними підрозділами та посадовими особами – це перш за все діяльність. У цьому разі доречно навести думку Ю.М. Козлова про те, що форми діяльності є не первинним, а вторинним елементом класифікаційного процесу. Перш за все потрібно встановити цей первинний елемент, а потім уже з'ясувати, в яких формах він з'являється. Найбільш прийнятним буде використання як первинного елемента класифікаційного процесу категорії видів, позаяк будь-яка класифікація передбачає виявлення саме видових відмінностей (Kozlov, 1976: 41).

Є різні точки зору на класифікацію взаємодії за видами. Н.Г. Шурухнов залежно від підстави розрізняє такі види взаємодії: 1) зовнішній, внутрішній (стосовно системи); 2) постійний, тимчасовий, одноразовий (за часом); 3) органів, підрозділів, осіб (за суб'єктами); 4) початковий, подальший, завершальний (за етапами розслідування); 5) процесуальний, непроцесуальний (за формами діяльності) (Shurukhnov, 2006: 437).

І.М. Сфіменко, здійснивши системний аналіз законодавчих та підзаконних нормативно-правових актів щодо видів взаємодії слідчих і оперативних підрозділів, класифікує останні за такими критеріями:

- 1) залежно від етапу кримінального провадження – на взаємодію:
 - на етапі надходження заяви і повідомлення про кримінальне правопорушення;
 - на початковому етапі кримінального провадження;
 - під час оперативного супроводження досудового розслідування;
 - у зупиненому кримінальному провадженні;
- 2) залежно від виду вчиненого кримінального правопорушення – на взаємодію під час розслідування кримінальних правопорушень:
 - проти життя, здоров'я, статевої свободи та статевої недоторканності;
 - щодо дорожньо-транспортних пригод;
 - пов'язаних з незаконним обігом наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів;
 - у сфері господарської та службової діяльності;
- 3) залежно від суб'єкта вчинення кримінального правопорушення – на взаємодію під час розслідування кримінальних правопорушень, учинених членами:
 - організованих груп;
 - злочинних організацій;
- б) залежно від стадії кримінального процесу – на взаємодію на стадії:
 - досудового розслідування кримінального провадження;
 - судового розгляду справи;
- 5) залежно від рівня слідчої групи та СОГ – на взаємодію під час створення:
 - СОГ у разі надходження до ОВС України заяв або повідомлень про вчинене кримінальне правопорушення;
 - СОГ для розслідування тяжких, особливо тяжких злочинів, а також кримінальних правопорушень, які викликали значний суспільний резонанс;
 - спеціалізованої постійно діючої СОГ для розслідування тяжких та особливо тяжких злочинів, учинених у минулі роки;
 - СОГ ГУМВС, УМВС України для досудового розслідування кримінальних правопорушень, учинених на території кількох районів регіону;
 - СОГ для досудового розслідування кримінальних проваджень, учинених на території кількох областей (Yefimenko, 2014: 81).

Вважаємо, що «вид» взаємодії є більш широким поняттям і являє собою певну сукупність способів взаємодії слідчого з оперативними працівниками, експертами та іншими суб'єктами, що характеризується загальними ознаками.

«Форми» взаємодії – це конкретні способи спільної та узгодженої діяльності слідчого й оперативного працівника, здійснювані за допомогою певних прийомів і методів. Тобто доцільно виділяти види взаємодії за різними підставами, враховуючи, що кожен вид може здійснюватися в декількох формах.

З огляду на зазначене пропонуємо таку класифікацію видів взаємодії:

1. Залежно від етапу розслідування:
 - а) під час здійснення досудового розслідування;
 - б) під час судового розгляду.
2. Залежно від суб'єктів взаємодії:
 - а) взаємодія слідчого з іншими органами і підрозділами, які залучаються для проведення досудового розслідування;
 - б) взаємодія слідчого з працівниками оперативних підрозділів з іншими учасниками;
 - г) взаємодія слідчого та обізнаних осіб (експертів, спеціалістів) з іншими учасниками в ході застосування спеціальних знань.
3. Залежно від тривалості здійснення взаємодії:

а) цільова (разова, одномоментна), тобто обмежена підготовкою проведення тільки однієї будь-якої кримінально-процесуальної або оперативно-розшукової дії;

б) періодична, тобто передбачає підготовку та проведення спільними зусиллями декількох процесуальних або розшукових заходів;

в) безперервна, тобто здійснювана протягом усього провадження до прийняття остаточного рішення.

4. За формами діяльності:

а) процесуальна;

б) непроцесуальна (організаційна).

5. Залежно від територіального рівня (локалізації):

а) взаємодія слідчих підрозділів з іншими суб'єктами у кримінальному провадженні локального (місцевого) характеру;

б) регіонального характеру;

в) загальнодержавного характеру.

Кожному із перелічених видів взаємодії притаманна своєрідна форма взаємодії, яка повинна ґрунтуватись на принципах взаємодії. Як наслідок, дотримання такої консолідації виражається в ефективній та результативній діяльності, спрямованій на реалізацію завдань кримінального провадження.

Разом із тим визначення, вивчення й аналіз форм взаємодії слідчого з відповідними суб'єктами у кримінальному провадженні має не лише теоретичне, але й велике практичне значення, оскільки знання її типології дозволяє знайти найбільш ефективний варіант організації окремо взятої взаємодії (вид взаємодії) в конкретних умовах діяльності, для конкретних суб'єктів, виконання конкретних завдань на різних ієрархічних рівнях системи.

І.М. Зубач, досліджуючи взаємодію слідчих та оперативних працівників під час розкриття злочинів, під формою розуміє спосіб, завдяки якому слідчі та працівники кримінальної міліції співпрацюють у процесі їх діяльності щодо розкриття і розслідування злочинів (Zubach, 2003: 284).

Характер правовідносин слідчого та оперативних підрозділів, на думку М.А. Погорецького, визначається конкретною формою їхньої співпраці (Pohoretskyi, 2002: 60). Її поняття у науковій юридичній літературі розглядається здебільшого через категорію способів, які тлумачиться як способи взаємодії слідчого і працівників оперативних підрозділів, основною метою яких є взаємне інформування взаємодіючих суб'єктів під час проведення досудового розслідування кримінального провадження (Yefimenko, 2014: 88).

В.М. Тертишник та С.В. Слінько під формою взаємодії розуміють способи організації, які включають відповідні способи та прийоми взаємодії, а також систему правовідносин та зв'язків суб'єктів, які здійснюють взаємодію (Tertyshnik, Slinko, 1995: 8).

Вибір конкретної форми діяльності залежить від компетенції певного суб'єкта (суб'єктів) діяльності, її призначення, функцій, змісту, характеру вирішуваних питань, завдань організаційного, керуючого, узгоджувального чи іншого впливу та особливостей конкретного об'єкта цього впливу (Maliuha, 2016: 117).

Зважаючи на процесуальну самостійність слідчого, у взаємодії з підрозділами та посадовими особами органів Національної поліції слідчому належить керівна роль, він має право давати їм обов'язкові для виконання доручення і вимагати від них сприяння. При цьому процесуальна взаємодія слідчого із суб'єктами кримінального провадження може здійснюватися тільки на основі положень КПК та внутрішніх актів, які передбачають їх процесуальне становище і форми взаємодії. Вважаємо, що у визначенні поняття «форми взаємодії» слід виходити з розуміння форми як зв'язку і способу взаємодії частин і елементів предмета і явища. Такий підхід дозволяє розглянути форми взаємодії як спосіб організації і здійснення взаємодіючими суб'єктами спільної діяльності з метою реалізації поставлених перед ними завдань. При цьому форми організації взаємодії показують, яким чином одна сторона спонукає іншу до виконання тих дій, які необхідні їй. За допомогою форм взаємодії можна прослідкувати, яким чином учасники взаємодії вирішують поставлені перед ними завдання.

Таким чином, можна зробити висновок, що форма взаємодії являє собою вид зв'язку між учасниками взаємодії і ті засоби та способи, за допомогою яких досягається узгодженість у їхній діяльності.

Здійснюючи дослідження взаємодії слідчого з підрозділами карного розшуку, О.П. Бойко зазначає, що для формулювання визначення форм взаємодії слідчих Національної поліції України із підрозділами карного розшуку на досудовому провадженні необхідно врахувати такі їх ознаки:

– зумовлені її предметом та відображають закономірності й особливості взаємодії;

– зумовлені способом організації та узгодженістю дій;

– врегульовані нормами кримінального процесуального законодавства та відомчими НПА;

– виконуються суб'єктами взаємодії на досудовому провадженні, що складаються із конкретно визначених, узгоджених за низкою факторів дій;

– спрямовані на виконання завдань кримінального провадження (Boiko, 2018: 47).

З огляду на вищевказані позиції науковців щодо форм взаємодії та їх ознак, пропонуємо під формами взаємодії слідчого з оперативними підрозділами та іншими посадовими особами Національної поліції під час досудового провадження розуміти спосіб організації і порядок зв'язків між суб'єктами взаємодії, узгоджені за низкою суттєвих аспектів, які урегульовані нормами кримінального процесуального законодавства та відомчими НПА.

Поряд з різними підходами до поняття «форми взаємодії» серед учених, які вивчають питання взаємодії слідчих з посадовими особами та підрозділами органів Національної поліції, не менш важливе місце посідає і вивчення питання про класифікацію форм взаємодії.

Так, здійснюючи класифікацію форм взаємодії залежно від правової регламентації, одні автори розмежовують форми взаємодії на процесуальні і непроцесуальні (Cherniavskiy, 2001), інші диференціюють

усі форми на процесуальні та організаційно тактичні (Parkhomenko, 2006), треті ділять їх на процесуальні та організаційні (Gapanovich, Martinovich, 1973).

Дослідивши позиції вчених щодо класифікації форм взаємодії, на нашу думку, найбільш раціональною класифікацією поділу форм взаємодії як з теоретичної, так і з практичної точок зору є поділ на процесуальні та непроцесуальні. На підтримку нашої позиції варто навести думку В.Г. Дрозд, яка зазначає, що із практичної точки зору розмежування взаємодії залежно від її правової форми, а саме на процесуальну та непроцесуальну, є найбільш вдалим. Водночас автор вказує, що таке розмежування є умовним, оскільки процесуальні форми взаємодії більш детально регламентуються в законах та відомчих нормативних актах, а непроцесуальні не досить повно визначені на рівні законодавства (Drozd, 2018: 15).

Таким чином, можна зробити висновок, що процесуальні форми взаємодії є тим видом кримінально-процесуальних відносин, які регламентовані чинним кримінально-процесуальним законодавством, а непроцесуальні урегульовані відомчими нормативно-правовими актами (наказами, інструкціями, порядками, вказівками тощо) та нормами службової етики, які сформовано практикою.

Як зазначає М.А. Погорецький, вибір слідчим конкретної процесуальної форми взаємодії є його процесуальним рішенням. Процес його прийняття включає в себе: оцінку ситуації, що склалася у кримінальному провадженні; доцільність вибору конкретної форми взаємодії; процес оформлення цього рішення; контроль за його реалізацією та виконанням. Вираження таких форм співпраці між вищезазначеними суб'єктами кримінального провадження здійснюється шляхом надання слідчому права доручати оперативним підрозділам іншого району проведення як слідчих (розшукових) дій, так і залучення до їх проведення працівників поліції, наприклад щодо проведення обшуку чи особистого обшуку під час розслідування кримінального провадження (Pohoretskyi, 2002: 60).

Так, до переліку процесуальних форм взаємодії С.С. Чернявський відносить:

- спільний розгляд слідчими та оперативними працівниками первинних матеріалів про злочин і вирішення питання про порушення кримінальної справи;
- проведення оперативно-розшукових заходів у справах, у яких не встановлено особу, яка скоїла злочин, після передачі цієї справи слідчому;
- виконання доручень слідчого про проведення оперативно-розшукових заходів у кримінальній справі, що перебуває у провадженні слідчого;
- проведення за дорученням слідчого окремих слідчих та процесуальних дій;
- вжиття заходів щодо встановлення особи, стосовно якої винесено постанову про притягнення як обвинуваченого після зупинення розслідування (Cherniavskiy, 2001: 196).

Аналізуючи позиції вчених щодо виділення переліку процесуальних форм взаємодії та враховуючи положення кримінально-процесуального законодавства, вважаємо, що до процесуальної форми взаємодії слідчого з оперативними та іншими підрозділами та посадовими особами Національної поліції належать:

- надання оперативним підрозділам письмових доручень та вказівок щодо проведення слідчих (розшукових) дій та негласних слідчих (розшукових) дій, які відповідно до ч. 3 ст. 41 КПК України є обов'язковими для виконання оперативним підрозділом.
- безпосередня участь працівників оперативних підрозділів, спеціаліста, експерта у слідчій (розшуковій) дії, наприклад, огляді, обшуку, слідчому експерименті;
- участь працівників оперативних підрозділів у негласних слідчих (розшукових) діях, передбачених главою 21 КПК України;
- виконання оперативним підрозділом ухвали слідчого судді, винесеної за клопотанням слідчого (ч. 2 ст. 140 КПК України), про привід учасників кримінального провадження (підозрюваного, обвинуваченого або свідка), які ухиляються від явки за викликом (ч. 1 ст. 143 КПК України);
- проведення працівниками оперативних підрозділів затримання з метою приводу підозрюваного, обвинуваченого на підставі ухвали слідчого судді (ст. 191 КПК України), винесеної за клопотанням слідчого (ч. 1 ст. 188 КПК України);
- застосування електронних засобів контролю, що полягає в закріпленні на тілі підозрюваного, обвинуваченого пристрою, який дає змогу відслідковувати та фіксувати його місцезнаходження (ч. 2 ст. 195 КПК України);
- забезпечення проведення допиту та впізнання, що проводяться в режимі відеоконференції під час досудового розслідування: вручити особі, яка бере участь у слідчій (розшуковій) дії, пам'ятку про її процесуальні права, перевірити документи, що посвідчують особу, та перебувати поряд з нею до закінчення слідчої (розшукової) дії (ст. 232 КПК України).

О.М. Суворов у дисертаційному дослідженні «Взаємодія підрозділів «К» Служби безпеки України із слідчими під час виявлення й досудового розслідування корупційних злочинів» до основних непроцесуальних (організаційних) форм взаємодії слідчих та оперативних підрозділів відносить:

- ознайомлення слідчого з оперативними матеріалами в межах, передбачених відомчими нормативними актами;
- спільне обговорення й оцінювання даних, одержаних у результаті проведення ОРЗ, щодо їх достатності для початку кримінального провадження;
- спільне планування слідчих дій і тактичних операцій, спрямованих на виявлення доказової інформації;
- спільна діяльність слідчих та оперативно-розшукових підрозділів під час внесення даних до ЄРДР та початку кримінального провадження та на наступних етапах розслідування;

- створення СОГ за конкретним кримінальним провадженням;
- взаємний обмін усною та письмовою інформацією оперативних працівників і слідчих з питань стосовно їхньої діяльності;

- спільні виїзди слідчого й оперативних працівників для проведення СРД та НСРД (Suvorov, 2015: 115).

На нашу думку, відповідно до відомчих НПА, а також положень, що вироблені наукою і практикою, перелік спільних дій слідчих Національної поліції України з оперативними підрозділами та іншими підрозділами та посадовими особами є таким:

- погоджене планування;
- спільний аналіз і оцінка слідчими результатів діяльності оперативного працівника;
- взаємний обмін інформацією;
- спільна діяльність у складі слідчо-оперативної групи;
- спільна організація й планування слідчих (розшукових) дій та НСРД;
- консультування;
- надання допомоги наявними силами й засобами;
- спільне використання криміналістичних та оперативно-технічних засобів тощо.

Наведений перелік не є вичерпним і може бути доповнений з урахуванням конкретних цілей та завдань слідчих та оперативних підрозділів та інших посадових осіб Національної поліції України.

Висновки. Підбиваючи підсумки викладеного, зазначимо, що залежно від етапів досудового провадження, виду злочину та особливостей розслідування кожного кримінального провадження та інших обставин саме від слідчого залежить вибір конкретної форми взаємодії. Водночас вибір конкретної форми діяльності залежить від компетенції певного суб'єкта (суб'єктів) діяльності, її призначення, функцій, змісту, характеру вирішуваних питань, завдань організаційного, керуючого, узгоджуючого чи іншого впливу та особливостей конкретного об'єкта цього впливу.

Список використаних джерел:

1. Панов А.М. Особливості взаємодії під час розслідування економічних злочинів, вчинених організованими групами : монографія. Харків. 2019. 232 с.
2. Малуґа В.М. Взаємодія слідчого з оперативними підрозділами та іншими суб'єктами в системі методики розслідування злочинів : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. Львів. 2016. 289 с.
3. Козлов Ю.М. Координация в управлении народным хозяйством СССР. МГУ. 1976. 60 с.
4. Шурухнов Н.Г. Криминалистика : учебное пособие. Москва : Юрист. 2006. 639 с.
5. Сфіменко І.М. Взаємодія слідчих і оперативних підрозділів при реалізації таємної інформації : дис. канд. юрид. наук : 12.00.09. Нац. акад. внутр. справ. Київ. 2014. 200 с.
6. Зубач І.М. Деякі аспекти взаємодії оперативного працівника та слідчого під час розслідування злочинів, скоєних у кредитно-банківській сфері. *Вісник Запорізького юрид. ін-ту МВС України*. 2003. № 1. С. 282–289.
7. Погорельський М.А. Кримінально-процесуальні правовідносини: структура і система : монографія. Харків : Арсіс, 2002. 160 с.
8. Тертышник В.М., Слинко С.В. Взаимодействие следователя с иными подразделениями органов внутренних дел при расследовании преступлений. Харьков : Ун-т внутр. дел. 1995. 66 с.
9. Бойко О.П. Взаємодія слідчих Національної поліції України з підрозділами карного розшуку на досудовому провадженні : монографія / О.П. Бойко, В.В. Рогальська. Дніпро : Видавець Біла К.О. 2018. 180 с.
10. Чернявський С.С. Методика розслідування злочинів у сфері банківського кредитування : дис. ... кандидата юридичних наук. Київ. 2001. 240 с.
11. Пархоменко В.И. Взаимодействие следователей, оперативных работников и специалистов при расследовании уголовных дел о незаконном обороте наркотических средств и психотропных веществ. Москва : Юрлитинформ. 2006. 37 с.
12. Гапанович Н.Н., Мартинович И.И. Основы взаимодействия следователя и предварительного следствия системы МВД и их взаимодействие. Москва. 1973. С. 75–76.
13. Дрозд В.Г. Правове регулювання досудового розслідування: проблеми теорії та практики : монографія. Одеса : Видавничий дім «Гельветика». 2018. 448 с.
14. Суворов О.М. Взаємодія підрозділів «К» Служби безпеки України із слідчими під час виявлення й досудового розслідування корупційних злочинів : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. Національна академія СБ України. Київ. 2015. 211 с.

References:

1. Danyliak, A.V. (2019). Osoblyvosti vzaemodii pid chas rozsliduvannia ekonomichnykh zlochyniv, vchynenykh orhanizovanymu hrupamy [Features of interaction during the investigation of economic crimes committed by organized groups]: monohrafiia. Kharkiv: Panov A.M. 232 p. [in Ukrainian].
2. Maluha, V.M. (2016). Vzaemodiia slidchoho z operatyvnymy pidrozdilamy ta inshymy subiektamy v systemi metodyky rozsliduvannia zlochyniv [Interaction of the investigator with operational divisions and other subjects in system of a technique of investigation of crimes]: dys. ... kand. yuryd. nauk: 12.00.09. Lviv. 289 p. [in Russian].
3. Kozlov, Iu.M. (1976). Koordinatsiia v upravlenii narodnym khoziaistvom SSSR [Coordination in the management of the national economy of the USSR]. MGU. 60 p. [in Russian].
4. Shurukhnov, N.G. (2006). Kriminalistika: uchebnoe posobie [Forensic science]. Moskva: Iurist. 639 p. [in Ukrainian].
5. Yefimenko, I.M. (2014). Vzaemodiia slidchykh i operatyvnykh pidrozdiliv pry realizatsii taємnoi informatsii [Interaction of investigative and operational units in the implementation of classified information]: dys. kand. yuryd. nauk: 12.00.09. Nats. akad. vnutr. sprav. Kyiv. 200 p. [in Ukrainian].

6. Zubach, I.M. (2003). Deiaki aspekty vzaiemodii operatyvnoho pratsivnyka ta slidchoho pid chas rozsliduvannya zlochyniv, skoiennykh u kredytno-bankivskii sferi [Some aspects of the interaction of the operative and the investigator during the investigation of crimes committed in the credit and banking sector]. *Visnyk Zaporizkoho yuryd. in-tu MVS Ukrainy*. No. 1. P. 282–289 [in Ukrainian].
7. Pohoretskyi, M.A. (2002). Kryminalno-protseesualni pravovidnosyny: struktura i systema [Criminal procedural legal relations: structure and system]: monohrafiia. Kharkiv: Arsis. 160 p. [in Ukrainian].
8. Tertyshnik, V.M., Slinko, S.V. (1995). Vzaimodeistvie sledovatelya s inymi podrazdeleniiami organov vnutrennikh del pri rassledovanii prestuplenii [Interaction of the investigator with other divisions of the internal affairs bodies in the investigation of crimes]. Kharkov: Un-t vnutr. del. 66 p. [in Ukrainian].
9. Boiko, O.P. (2018). Vzaiemodiia slidchykh Natsionalnoi politzii Ukrainy z pidrozdilamy karnoho rozshuku na dosudovomu provadzhenii [Interaction of investigators of the National Police of Ukraine with criminal investigation units in pre-trial proceedings]: monohrafiia / O.P. Boiko, V.V. Rohalska. Dnipro: Vydavets Bila K.O. 180 p. [in Russian].
10. Cherniavskiy, S.S. (2001). Metodyka rozsliduvannya zlochyniv u sferi bankivskoho kredyuvannya [Methods of investigating crimes in the field of bank lending]: dys. ... kandydata yurydychnykh nauk. Kyiv. 240 p. [in Ukrainian].
11. Parkhomenko, V.I. (2006). Vzaimodeistvie sledovatelyi, operativnykh robotnikov i spetsialistov pri rassledovanii ugolovnykh del o nezakonnom oborote narkoticheskikh sredstv i psikhotropnykh veshchestv [Interaction of investigators, operational workers and specialists in the investigation of criminal cases on illegal circulation of narcotic drugs and psychotropic substances]. Moskva: Iurlitinform. 37 p. [in Ukrainian].
12. Gapanovich, N.N., Martinovich, I.I. (1973). Osnovy vzaimodeistviia sledovatelya i predvaritel'nogo sledstviia systemy MVD i ikh vzaimodeistvie [The basics of interaction between the investigator and the preliminary investigation of the Ministry of Internal Affairs and their interaction]. Moskva. P. 75–76 [in Russian].
13. Drozd, V.H. (2018). Pravove rehuliuвання dosudovoho rozsliduvannya: problemy teorii ta praktyky [Legal regulation of pre-trial investigation: problems of theory and practice]: monohrafiia. Odessa: Vydavnychi dim "Helvetyka". 448 p. [in Ukrainian].
14. Suvorov, O.M. (2015). Vzaiemodiia pidrozdiliv "K" Sluzhby bezpeky Ukrainy iz slidchymy pid chas vyivlennia y dosudovoho rozsliduvannya koruptsiinykh zlochyniv [Interaction of "K" units of the Security Service of Ukraine with investigators during the detection and pre-trial investigation of corruption crimes]: dys. ... kand. yuryd. nauk: 12.00.09. Natsionalna akademiia SB Ukrainy. Kyiv. 211 p. [in Ukrainian].

DOI <https://doi.org/10.51647/kelm.2020.3.1.22>

МЕЖДУНАРОДНО-ПРАВОВОЕ РЕГУЛИРОВАНИЕ ОБЕСПЕЧЕНИЯ БЕЗОПАСНОСТИ ЖУРНАЛИСТОВ-ПРАВООЩИТНИКОВ

Каролина Варнавская

*аспирантка кафедры международного и европейского права
юридического факультета*

Харьковского национального университета имени В.Н. Каразина (Харьков, Украина)

ORCID ID: 0000-0002-1257-089

Аннотация. В статье анализируются положения международно-правовых актов универсального характера, касающиеся безопасности журналистов, осуществляющих правозащитную деятельность, дается подробное описание следующих актов: отчетов Управления Верховного комиссара Организации Объединенных Наций по правам человека (Безопасность журналистов) A/HRC/24/23, Генеральной ассамблеи Организации Объединенных Наций, докладов Специального докладчика по внесудебным казням, казням без надлежащего судебного разбирательства или произвольным казням, докладов Специального докладчика по вопросам поощрения и защиты права на свободу мнений и их свободное выражение, Плана действий Организации Объединенных Наций о безопасности журналистов и проблеме безнаказанности, докладов Управления Верховного комиссара Организации Объединенных Наций по правам человека, резолюций Совета по правам человека о безопасности журналистов, Медельинской декларации об обеспечении безопасности журналистов и борьбе с безнаказанностью. Акцентируется внимание на том, что деятельность журналистов тесно связана со значительными рисками в связи с распространением «неудобной» информации как от государственных субъектов, так и от представителей частного сектора, что, в свою очередь, представляет угрозу не только для жизни, здоровья и репутация, но также для демократического общества, верховенства закона и уважения прав человека в целом. Таким образом, для предотвращения и пресечения существующих нарушений прав журналистов международное сообщество призывает государства создавать и совершенствовать законодательные меры в этой области; повышать осведомленность общественности о правах и обязанностях журналистов; осудить нападения на журналистов и привлечь к ответственности виновных. Кроме того, в случае преступлений против журналистов государствам рекомендуется создавать специальные подразделения (независимые комиссии) для проведения расследований; утверждать четкие протоколы и методы преследования; предусмотреть создание механизмов раннего предупреждения и быстрого реагирования для журналистов и другое. Сделаны соответствующие выводы.

Ключевые слова: защита, международные договоры, права человека, право на информацию, статус.